

Zagrepečani koje ne smijemo zaboraviti

Ruža Cvjetičanin

Najljepši ružin cvijet iz doba procvata zagrebačke operete (1)

Bila je sjajna zvijezda primadonskog i subretskog faha zlatnoga doba zagrebačke operete

Napisala: **Mr. sc. Maja Šojat-Bikić**
Izvor fotografija: **Donacija
Marine Würt Klepič**

Ruža Cvjetičanin (Zagreb, 5. veljače 1916. – Zagreb, 18. veljače 2002.), prvakinja operete Hrvatskoga narodnog kazališta i ZGK Komedija, bila je sjajna zvijezda primadonskog i subretskog faha zlatnog doba zagrebačke operete. Kao životna suputnica pratila je supruga, fagotista svjetskoga glasa, pedagoga i dirigenta Rudolfa Klepača (Majerje, 30. ožujka 1913. – Zagreb, 1. siječnja 1994.). Majka je Marine, dipl. ekonomistice i znamenitog fagotista Željka Klepača (Zagreb, 23. listopada 1950. – Zagreb, 26. travnja 2005.). Ostvarila je osamdeset uloga, ispjevala sve naslovne primadonske i subretske uloge u doba procvata zagrebačke operete te uspješno nastupala u desetak opera i dramskih naslova.

Robić je kriv za sve

Marina Würth Klepač poklonila je u veljači 2009. god. Muzeju grada Zagreba vrijednu zbirku iz ostavštine svojih znamenitih roditelja. Potaknuta uspješnom izložbom *Mister Morgen – Ivo Robić* (MGZ, 2007.) te željom da se ostavština njezinih roditelja trajno sačuva kao kulturno dobro i prezentira javnosti, odlučila se na donaciju. Posredovanjem fagotista Zvonimira Stanislava, koji je prvi kontaktirao autoricu ovoga teksta, došlo je do poznanstva s Marinom i ugodnoga druženja, ali i predanog rada na sistematizaciji i determinaciji građe. U dva nastavka predstaviti ćemo zbirku naše pro-

Ruža
Cvjetičanin
s ocem
Durom,
1921.
godine

Ruža
Cvjetičanin
s majkom
Marijom,
1931. godine

slavljene operetne prvakinje i upoznati čitatelje s njezinim umjetničkim životom, neraskidivo utkanim u glazbeno-scensku povijest grada Zagreba.

Zbirka Ruže Cvjetičanin

Zbirka broji 473 predmeta: fotografija, kazališnih i koncertnih plakata, programskih knjižica, notnih izdanja, časopisa i novinskih isječaka, dokumenata, nagrada, odjeće, modnog pribora i scenskog nakita. Fotografije tematski pokrivaju dva razdoblja kazališne karijere Ruže Cvjetičanin – u Hrvatskome narodnom kazalištu (1933. – 1955.) i ZGK Komedija (1955. – 1969.). Brojni novinski članci svjedoče o jednoj iznimnoj karijeri, a korespondencija s austrijskim i njemačkim koncertnim agencijama o pozivima i gostovanjima u inozemstvu. Kazališni plakati iz 30-ih godina 20. st. pokazuju koliko je bio intenzivan operetni život u Zagrebu, kad se priređivalo od četiri do osam premijera po sezoni. Čestitke hrvatskih uglednika u povodu proslave 30. obljetnice umjetničkog rada, 25. svibnja 1964. godine, dragocjena su svjedočanstva jedne velike operetne karijere. Srećom, sačuvana je zlatno-crna koktel-haljina iz zagrebačkog salona

"Renata", u kojoj je Ruža Cvjetičanin proslavila svoj veliki 30-godišnji jubilej. Nažalost, nije završila započete memoare. Ostao je kraći rukopis, ali i iz ovako kratkog uvoda u primadonina sjećanja možemo iščitati kako je već zarana imala samo jedan cilj – postati operetna pjevačica.

Rođena za operetu

Kći oca Ličanina, Đure Cvjetičanina, financijskog nadsavjetnika i majke Mađarice, Marije r. Kundmann, Ruža je baštinila od roditelja ljepotu, vedrinu, šarm, temperament i srčanost, a izniman pjevački i scenski talent, uz svaku pohvalu genskom kodu, rijedak je bogomdan dar. Do pete godine živjela je s majkom u Budimpešti (i govorila samo mađarski), potom s ocem u Splitu, a u osmoj godini vratila se u Zagreb, gdje je pohađala Realnu gimnaziju.

Zarana je počela pohoditi dački parter i sanjati svoje buduće mjesto pod kazališnim reflektorima. Operete su se tada davale u zgradi Streljane u Tuškancu (1923. – 1929.). Nastupali su Irma Polak, Mila Popović-Mosinger, Fanika Haiman, Ančica Mitrović, Tošo Lesić, Arnošt Grund, Milan Šepec, Aleksandar Binički, Zvonimir Tkalec, Dejan Dubajić, Stjepan Ivelja, Ivo Oberski, Viktor Lejlak i dr. "Po trideset sam puta u dačkom parteru kazališta kao djevojčica – kažu, dobro odgojena, ali sa svojim posebnim mušicama u glavi – gledala operete. Ponekad me znao uhvatiti neki čudan inat pa bih u pauzama tih predstava govorila da se sada nalazim tu u parteru, ali da ću ja ipak jednom biti tamo na pozornici." (Puljizević, Jozo, Ljubimica dačkog partera, *Studio*, br. 444, 1972.)

Kao jedinu, ali veliku prepreku ostvarenju tog sna, vidjela je svoga oca, "koji je bio prilično konzervativan i kao visoki financijski stručnjak nikako se nije mogao pomiriti s mišlju da ja izaberem taj poziv. No, sudbina mi je bila sklona. Počela sam potajno učiti pjevanje kod prof. Arnold i Marijana Majhenića i to potpuno besplatno jer su oni vjerovali u moju nadarenost. Nakon nekoliko mjeseci sam se slučajno našla u društvu gdje je bio tenor Gustav Remec [...] I tako sam nešto pjevušila u pola glasa, on me je zapitao mogu li i jače pjevati, na to sam si dala oduška i zapjevala punim glasom. Bio je oduševljen i iznenađen, s obzirom na mojih 17 godina i obećao mi je da će me predložiti za audiciju u opereti." (Iz rukopisa nedovršenih memoara.)

Sa sedamnaest godina na audiciju

Obećani poziv na audiciju stigao je nakon dva tjedna. "Audicija se obično pravi na pozornici, ali ja sam je imala u najužem krugu u sobi dirigenta Oskara Jozefovića. Kad me je ugledao, odmah je rekao: 'Pa to je ona mala što vječito stoji ispred kazališta.' [...] Vidjela sam da baš nije previše ozbiljno shvatio moju audiciju. Međutim, kad sam otpjevala dvije arije iz *Grofica Marice* i *Zemlje smiješka*, sasvim se je promijenio. Odmah je nazvao intendanta Petra Konjovića i direktora opere Krešu Baranovića, po razgovoru sam osjetila da sam mu se neobično svidjela, ali sam sljedeći dan ponovno morala doći na audiciju, no sada je bio kompletan auditorij: Konjović, Baranović, Matačić, Jozefović, Binički i još neki mlađi dirigenti. Ja sam ponovno otpjevala svoje dvije arije s istim elanom i dobila svoj prvi aplauz. Smjesta me je Konjović pozvao u svoju sobu na razgovor. Ponudio mi je glavnu ulogu u opereti *Grof Luxemburg* budući da se ta opereta upravo uvježbavala." (Iz rukopisa nedovršenih memoara.)

Imala je audiciju pred najkompetentnijom komisijom, koju su činili Petar Konjović, Krešimir Baranović, Lovro pl. Matačić, Oskar Jozefović i Aleksandar Binički

I tako je maloljetna Ruža odmah uskočila u probe Lehárova *Grofa Luxemburga*, sa svojim prvim partnerom, Nikšom Stefanijem. Uslijedilo je usavršavanje pjevanja kod Ivane Arnold i Marijana Majcena, potom Marije Borčić te plesa kod Margarete Froman.

Senzacija u kazalištu

Debitirala je 22. studenoga 1933. godine naslovnom ulogom Angèle Didier u Lehárovu *Grofu Luxemburgu*, u Malom kazalištu (danas Dramsko kazalište Gavelle) i odmah požnjela velik uspjeh kod ▶

publike i kritike. Sljedećeg dana Večer objavljuje prikaz Žige Hiršlera pod naslovom *Senzacija u kazalištu – Ruža Cvjetičanin izvrstan talent*: "Malo kazalište imalo je svoju senzaciju: nastupila je nova, mlada zagrebačka operetna diva Ruža Cvjetičanin. Ona je mahom osvojila sva srca te je već svojim prvim nastupom polučila ogroman uspjeh. Taj je uspjeh i potpuno zaslužen jer je Ruža Cvjetičanin izraziti kazališni talent [...] U njoj je otkrivena rijetka akvizicija te se čini da smo s njom dobili silu, koja će moći privući ljude u kazalište."

Istoga dana Zagrepčani su mogli pročitati u *Jutarnjem listu* osvrt glazbenoga kritičara Luje Šafraneka-Kavića: "Prije kratkog vremena pojavila se iza kulisa našega kazališta nova mlada sila – i već se nakon prvih pokusa pričalo o novoj operetnoj zvijezdi. Prema tome, razumljivi interes za njezin prvi nastup dupkom je napunio gledalište Malog kazališta pri jučerašnjoj izvedbi Lehárove omiljele operete *Grof Luxemburg*. [...] Proricanja i pričanja nisu prevarila. Ova još vrlo mlada pjevačica je jaki, rodjeni, izraziti, vrlo ljubazni i graciozni pozorišni talenat. Sigurna muzikalnost, još nezreli, ali vanredno ugodan zvonki, opsežni, već sada izdašni, od prirode dobro postavljeni svijetli i sjajni sopran, temperamenat, veliki glumački i plesачki dar, krasna vitka pojava uz dražesno lice, to su sve pozitivne sposobnosti, koje su u jednoj večeri mladu početnicu učinile miljenikom publike. Od nje struji onaj čarobni teatarski fluidum koji stvara kontakt i koji sugestivno osvaja..."

Intendant Petar Konjović nalazio se tada u Parizu, ali su mu poslali telegram i on je opet telegramom odgovorio da Ruža može smjesta potpisati angažman. Potpisivanje stalnoga angažmana usred kazališne sezone, pokraj izvrsnih operetnih pjevačica – Mile Mosinger-Popović, Margite Dubajić, Nade Auer, Marice Lubejeve i Erike Družović – bio je presudan! I tako je započela jedna sjajna kazališna karijera, a nova operetna zvijezda još nije bila ni punoljetna.

❧

S nepunih osamnaest godina potpisala je stalni angažman u HNK-u

❧

Prvakinja zagrebačke operete

Kad je iz kazališta otišla Marica Lubejeva 1939. godine, koja je držala cijeli subrepski repertoar, Ruža Cvjetičanin s oduševljenjem je preuzela njezine uloge jer u njima ima mnogo plesa i više do izražaja dolaze glumačke sposobnosti. Glazbeni kritičari nisu štedjeli komplimente. Lujo Šafranek-Kavić, u prikazu

Ruža Cvjetičanin kao pastirica Christa u Ptičaru

Ruža Cvjetičanin kao Stasi u Kneginji čardaša, 1937. godine

Ruža Cvjetičanin i Zlatko Šir, idealan operetni par

Kálmánove *Kneginje čardaša*, piše 1937. u *Jutarnjem listu*: "Kao zraka sjajnog i toplog proljetnog sunca djeluje ljubazna, šarmantna i graciozna subreta, gđica Ruža Cvjetičanin, uvijek degažirana i vedra, odlična u glumi, laka kao lepršavi leptir u plesu valcera, sa stalnim napretkom u pjevanju." Isti kritičar vidi je 1937. u Abrahamovoj *Roxy* kao "moderno, sportsko djevojčice, kako se srdačnije, iskrenije i dražesnije ne može poželjeti."

Bila je ljubimica skladatelja i redatelja. Tako je češki redatelj Karel Smažik, koji je u Malom kazalištu postavio operetu *Na zelenoj livadi* Jare Beneša, s Ružom Cvjetičanin u naslovnoj ulozi, po povratku u Prag, postavljajući operetu *Vinogradarka* Oskara Nedbala iz 1916. godine, promijenio glavnoj junakinji ime u češki prijevod imena Ruža. Toliko mu se naša pjevačica bila svidjela za gostovanja u Zagrebu.

❧

Franz Lehár poslao je Ruži Cvjetičanin svoju fotografiju s posvetom "dražesnoj umjetnici, koja moja djela tako izvanredno ostvaruje"

❧

Najmlađa grofica Marica

Zagreb pamti Ružu Cvjetičanin kao najmlađu groficu Maricu – imala je tek nešto više od sedamnaest godina kad je prvi put nastupila u toj ulozi, koja će postati njezinom najdražom ulogom i svojevrsnim zaštitnim znakom. Partneri su joj bili vodeći operni i operetni pjevači Nikša Stefanini, Slobodan Živojnović, Milan Šepec, Ivo Oberski, Vladimir Majhenić, Stojan Kolarov, Stjepan Ivelja, Dejan Dubajić, Aleksandar Binički i dr., a najdražega partnera, tenora Zlatka Šira (Zagreb, 1911. – Zagreb, 1997.), s kojim je zajedno nosila zagrebački repertoar klasične operete, i kritika i publika smatrali su njezinim idealnim partnerom. Tempo zlatnoga doba zagrebačke operete bio je ubitačan. Ruža Cvjetičanin imala je i po 280 nastupa u sezoni. Onda nije bilo alternacija, a svaki drugi mjesec bila je nova premijera. Nedjeljom, na Božić i Štefanje davale su se po dvije predstave. ●

(nastavlja se)